

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příloha č. 2

Popis podporovaných aktivit (specifikace bodu 4.1 výzvy)

Ve výzvě jsou podporovány aktivity, které mají přímý dopad na cílovou skupinu, tj. aktivity zaměřené na přímou práci s cílovou skupinou. Níže uvedené aktivity lze kombinovat v jednom projektu, ale zároveň aktivity musí odpovídat potřebám cílové skupiny a provedené analýze cílové skupiny. Projekt může být podán pouze tehdy, je-li provedeno zjištění existence CS a jejich potřeb např. mapováním, předběžnou analýzou, šetřením apod. Viz. příloha č. 3 Analýza potřebnosti a cílové skupiny.

Vzdělávací aktivita cílové skupiny musí být součástí soustavné a důsledné přímé práce s cílovou skupinou, nelze podat žádost o projekt pouze na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu.

Podporované aktivity:

- 1) Podpora sociální práce je základní nástroj pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených
 - A. Podpora sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce
 - B. Podpora péče poskytované v co největší míře v přirozeném prostředí klienta (komunitní péče)
 - B.1 Komunitní sociální práce
 - B.2 Komunitní centra
- 2) Podpora aktivit zaměřených na pečující osoby a podporu neformální péče
- 3) Podpora přístupu osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených k bydlení
- 4) Podpora přístupu osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených k zaměstnání a jeho udržení
- 5) Podpora osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených prostřednictvím dalších začleňujících veřejných služeb
- 6) Podpora služeb pro ohrožené děti a rodiny a podpora směřující k obnovení narušených funkcí rodiny a podpora mladých lidí opouštějících ústavní nebo pěstounskou péči.
- 7) Podpora aktivit pro cílovou skupinu migranti

1) Podpora sociální práce jako základního nástroje pro sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených

Aktivita je zaměřená na pomoc jednotlivcům, skupinám či komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jim přirozeném prostředí. Sociální práce se dále zaměřuje na tvorbu příznivých společenských podmínek a to tak, aby bylo dosaženo stanoveného cíle. Podporuje sociální změnu, řešení problémů v mezilidských vztazích a posílení a osvobození lidí za účelem naplnění jejich osobního blaha. Zasahuje tam, kde se lidé dostávají do konfliktu se svým sociálním prostředím. Pro sociální práci jsou klíčové principy lidských práv a společenské spravedlnosti a solidarity.

A. Podpora sociální práce na obcích, sladování metod sociální práce

Aktivita směřuje na podporu využití specifických metod a technik sociální práce a individualizovaného přístupu, podporu výkonu sociální práce se zaměřením na identifikaci potřeb osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených na úrovni odborných postupů při případové práci, metodické činnosti a koordinaci nástrojů pomoci, apod.

Podporovány mohou být činnosti sociální práce na základě svého rozhodnutí místní samosprávy (tedy i obce I. typu). Základním cílem aktivity sociální práce je zajištění respektive podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí (obec). Intervence sociálního pracovníka při porušení rovnováhy může směřovat jak ke změně u klienta, tak i ke změně života v obci (např. změna sociálního prostředí). Sociální pracovník by měl svoji činnost vykonávat převážně v přirozeném prostředí klientů.

Sociální pracovník: vyhledává klienty sociální práce v jejich přirozeném prostředí, provádí posouzení životní situace klienta, individuální plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění, zplnomocňuje klienty, aby dokázali sami ovlivňovat své sociální prostředí a měnit podmínky svých životů. Sociální pracovník rovněž realizuje činnosti zaměřené na změnu sociálního prostředí klienta, spolupracuje s navazujícími organizacemi při řešení životní situace klienta a spolupodílí se na realizaci preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.

Oprávněným žadatelem v případě této aktivity může být:

- obec,
- příspěvková organizace obce za předpokladu, že má svého zřizovatele (příslušnou obec) jako partnera projektu bez finančního příspěvku,
- nestátní nezisková organizace, sociální družstvo, poskytovatel sociální služby, dobrovolný svazek obcí za předpokladu, že tento žadatel má příslušnou obec jako partnera projektu bez finančního příspěvku.

B. Podpora péče poskytované v co největší míře v přirozeném prostředí klienta (komunitní péče)

V rámci této výzvy budou podporovány aktivity **směřující k profesionální realizaci sociální práce** jako aktivity zaměřené na pomoc komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování v jejich přirozeném prostředí. Jedná se o podporu komunitní sociální práce, podporu specifických nástrojů k prevenci a řešení problémů, zejména komunitní práce včetně podpory koordinační role obcí v této oblasti.

B.1 Komunitní sociální práce

Komunitní sociální práce představuje významný inkluzivní mechanismus. Osoby z cílových skupin jsou zapojovány do rozhodování a do přímé realizace opatření na úrovni sousedství, vyloučené lokality, obce, města, mikroregionu, a to s cílem získání lepšího přístupu těchto osob ke společenským zdrojům (sociální ochrana, bydlení, vzdělání, zaměstnání, možnost uplatňovat svá práva atd.).

Komunitní sociální práce = činnosti nad rámec zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, realizované v přirozené komunitě. Aktivity podporované v rámci komunitní sociální práce musí mít **přímou vazbu na sociální začleňování nebo prevenci sociálního vyloučení osob.**

Gestorem komunitní sociální práce je **kvalifikovaný sociální pracovník** (dle zákona č. 108/2006 Sb.), například sociální pracovník obce, sociální pracovník dobrovolného svazku obcí (i na malých obcích), sociální pracovník žadatele, tedy i nestátní neziskové organizace, apod..

Komunitní práce v kontextu sociální práce = dlouhodobě působící **metoda sociální práce**:

- **jejímž subjektem je** komunita/skupina osob, kterou spojují společně definované sociální problémy, tj. členové komunity se nachází v nepříznivé sociální situaci¹; tato nepříznivá sociální situace je zároveň spojena s dlouhodobými obtížemi v interakcích s okolním prostředím, které jsou společné pro danou komunitu/skupinu,
- **jejímž cílem je** posílit schopnost osob žijících v komunitě/náležejících k dané skupině společně zvládat/ovlivňovat znevýhodňující a obtížné interakce tím, že získá větší míru kontroly nad okolnostmi svého života; společným úsilím bude dosaženo (komunitou) definovaných cílů.

Větší míru kontroly nad okolnostmi svého života, kterým jsou společně vystaveni, dosahují příslušníci komunity prostřednictvím **práce celého společenství**, na kterém se podílejí všichni relevantní aktéři z komunity, příp. jejího okolí i celé společnosti, za podpory (organizační, vzdělávací, strategické a facilitační) **komunitního sociálního pracovníka**, který k tomuto účelu může využívat **širokou škálu metod** (od motivování, zvyšování sebedůvěry a podpory samo organizování členů komunity až po zapojování komunity do komunitního plánování, rozvoje lokality či případné iniciace legislativních změn).

Komunitní sociální práce je založená na **propojování sdílených potřeb a existujících zdrojů** (lidských, materiálních, finančních či jiných) **uvnitř komunity** a na **stanovování dosažitelných cílů na základě možností dané komunity** = zplnomocňující proces, který vychází z posilování místních zdrojů; koncentruje se na silné stránky lidí a je posilován zkušeností malých společných úspěchů více lidí, který zvyšuje předpoklady pro udržitelnost výsledků a dosažených změn.

Komunitní sociální práce & Sociální práce

Komunitní sociální práce	Sociální práce
Komplexní/holistický přístup (víceúrovňový, se zapojením různých aktérů, vyjednávání konsensu, využívání mnoha metod)	Individuální přístup ke klientovi v rámci inter a multidisciplinární spolupráce
Mobilizace zdrojů uvnitř komunity = interní zdroje komunity a subjektů	Externí a osobní zdroje pomoci
Člen komunity = expert	Klient = držitel problému
Komunitní sociální pracovník = facilitátor, průvodce	Sociální pracovník = odborná podpora
Potřeby definuje sama komunita	Potřeby definované klientem

¹ *Nepříznivá sociální situace = oslabení nebo ztráta schopností z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením. (viz § 3 zákona č. 108/2006 Sb.)*

Změna vyvolaná „zevnitř“	Změna vyvolaná potřebou klienta
Aktivní přístup k řešení problémů - „konám“ → nezávislost členů komunity	Pasivní přijímání pomoci - „čekám“ → sociální pracovník jako motivační prvek k činnostem vedoucím ke změně, aktivita klienta
Symetrické vztahy mezi členy komunity a komunitním sociálním pracovníkem (rovnocennost, zodpovědnost, sdílená zodpovědnost)	Partnerský přístup mezi klientem a sociálním pracovníkem
Důraz na zdroje uvnitř komunity	Důraz na potřeby klienta a zdroje k jejich řešení (klientovy, externí)
Zplnomocňující přístup (zplnomocňující participace)	Individuální přístup zaměřený na řešení nepříznivé sociální situace – zplnomocňující přístup
Princip „bottom-up“	Princip partnerství

Komunita & susedství

Komunita = skupina lidí, kteří sdílí společné zájmy a hodnoty, a mezi nimiž jsou živé vazby; má určitou vnitřní strukturu, mechanismy organizace a komunikace; **v rámci integrovaného strategie je komunita definována lokalitou/teritoriem/územím integrované strategie, kde žijí lidé, které spojují společné podmínky a problémy. Rozhodující dopad komunitní sociální práce by měl být na obyvatele příslušné integrované strategie, kteří jsou primárně členy komunity.**

Sousedství = skupina lidí, které spojuje pouze místo, kde žijí/bydlí, vztahy mezi nimi jsou pouze sousedské; mají však často velmi podobné potřeby, k jejich řešení však nedospívají společnými silami, ale individuálně, což může leckdy zvyšovat napětí mezi jednotlivci (způsoby naplňování potřeb jedněch nemusí být v souladu se způsoby dalších osob v sousedství)

Sousedství je často výchozím stavem (nejen v sociálně vyloučených lokalitách). Lidé mají podobné potřeby a vytvoření komunitních vazeb může přispět k tomu, aby se učili svoji situaci řešit efektivnějším způsobem společnými silami a s využitím silných stránek/zdrojů v rámci komunity. **Posílení komunitních vazeb a budování komunity může tedy být cílem, k němuž komunitní sociální práce směřuje.**

Členové komunity jsou schopni:

- Efektivně spolupracovat v identifikaci problémů a potřeb komunity
- Dosáhnout shody na cílech a prioritách
- Dohodnout se na způsobu realizace společně stanovených cílů
- Efektivně spolupracovat na požadovaných opatřeních

Komunitní sociální pracovník garantuje, že komunitní sociální práce je realizována v souladu s principy komunitní práce a s etickým kodexem sociální práce. Na komunitní sociální práci se podílejí i další subjekty, zejména členové komunity.

Komunitní sociální pracovník & Sociální pracovník

„Pracovníci zabývající se rozvojem komunity, kteří pouze pomáhají lidem k tomu, aby žili „pohodlně“ a jednoduše dělají „vše pro lidi“, přičemž za ně identifikují a analyzují jejich problémy a bez diskuse jim předkládají jejich řešení, jsou součástí problému, nikoliv součástí řešení.“ (PNG Book)

Komunitní sociální pracovník

Sociální pracovník

Předmětem jeho zájmu je komunita	Předmětem jeho zájmu je klient - jednotlivec/rodina/skupina
Mapuje potřeby komunity, vyhledává, oceňuje a podporuje její vnitřní zdroje, povzbuzuje k diskusím o problémech a k jejich definování, informuje o možnostech jejich řešení a motivuje členy komunity k hledání a nacházení vlastního řešení problémů společnými silami a za využití dostupných zdrojů a prostředků (zkompetentnění členů komunity)	Poskytuje klientovi podporu a pomoc, pomáhá mu ve chvíli, kdy klient nezvládá řešit problémy vlastními silami Ovlivňuje podobu poskytovaných služeb, sleduje a vyhodnocuje poskytování služeb (naplňování potřeb klienta) Doprovází klienta v jeho životní situaci (zjišťování nepříznivé sociální situace, plánování a realizace opatření ve prospěch klienta) a hájí jeho zájmy
Naslouchá potřebám komunity a jejích členů, zná problémy komunity, podporuje definování potřeb komunitou	Naslouchá potřebám klienta, zná jeho problémy, možnosti a zdroje jejich řešení
Pomáhá členům komunity zapojit se, je facilitátorem a motivačním prvkem procesů	Pomáhá klientovi mobilizovat jeho vnitřní zdroje, společně identifikují externí zdroje a motivuje klienta ke spolupráci
Vůči komunitě vystupuje z partnerské pozice, předkládá své návrhy, ale motivuje k tomu i členy komunity	Vůči klientovi vystupuje z partnerské pozice, předkládá své návrhy, ale motivuje klienta k převzetí vlastní zodpovědnosti
Reflektuje svůj vliv na komunitu (intervize/supervize)	Reflektuje svou práci s klientem (intervize/supervize)

Hodnoty komunitní (sociální) práce jsou naplňovány skrze následující principy:

- **Aktivizace = „probouzení“**, rozvoj činnosti, samostatnosti členů komunity při řešení sdílených problémů vedoucí k participaci a ke zplnomocnění; proces podněcování členů komunity ke změně pasivního postoje a přístupu v aktivní, posílení pocitu „mohu ovlivnit podmínky, které mají vliv na mou životní situaci“.
 - Komunitní (sociální) pracovník vyhledává přirozené autority uvnitř komunity, prostřednictvím nichž získává informace a mapuje potřeby komunity, navazuje spolupráci, motivuje členy komunity k převzetí iniciativy a odpovědnosti, nalézání způsobů řešení problémů a hledá způsoby zapojení neaktivní části komunity.
- **Participace = „podílení se“**, účast na rozhodování a na přímé realizaci opatření na úrovni sousedství, vyloučené lokality, obce, města či mikroregionu. Participace zahrnuje široké spektrum aktivit. Horizontální participace na úrovni občanské společnosti může mít podobu zapojování lidí do sousedské a širší komunity, do diskuse nad důležitými opatřeními týkajícími se života v obcích. Vertikální participace („politická“) pak může zahrnovat účast lidí na procesech plánování, rozhodování, řízení, implementace a evaluace, podílení se na výkonu moci a seburčení (zapojování lidí do prevence a do rozhodovacích procesů na místní úrovni).
- **Zplnomocnění = „předání“**, přenechání komunity vlastnímu řízení ve chvíli, kdy již získala vliv nad podmínkami svého života; je výsledkem uschopnění a zkompetentnění členů komunity, kteří znají své problémy, jsou si vědomi svých zdrojů/silných stránek a mají schopnost a kapacitu jednat a dosahovat vliv (mají přístup ke komponentům moci - vědění, dovednosti, rozhodování, síť a zdroje). Proces zplnomocnění probíhá skrze kritické uvědomění, participaci na lokálních záležitostech a partnerství zúčastněných aktérů. Výsledkem zplnomocnění je sdílení redistribuce moci.

- **Kolektivní/skupinová spolupráce** = spolupráce se skupinami lidí, pro kterou je třeba vytvořit adekvátní podmínky (posilování vzájemné důvěry a sebedůvěry, vzájemná solidarita a pomoc, respekt k odlišnostem, dobrovolnost, rovnocennost, koncentrace na silné stránky lidí a komunit, otevřenost, informovanost, transparentnost, sebeorganizování na demokratických principech).
 - Komunitní (sociální) práce je přístup, který spojuje lidi dohromady a vede je k tomu, aby prostřednictvím efektivního využití vlastních zdrojů uměli nacházet řešení svých problémů, aby dokázali hájit své zájmy a jednat v zájmu celku s ohledem na individuální potřeby členů komunity. Ukazuje lidem, že jejich přání a problémy jsou podobné/stejné jako potřeby jejich sousedů, že se jedná o problémy, se kterými si jeden člověk poradit nedokáže, společnými silami je ale mohou zvládnout.
- **Práce s místními zdroji, dosažitelnost úspěchů, udržitelnost výsledků a dosažených změn** = zplnomocňující proces, který vychází z posilování místních zdrojů; koncentruje se na silné stránky lidí a je posilován zkušeností malých společných úspěchů více lidí, vytváří předpoklady pro udržitelnost výsledků a dosažených změn.
- **Komplexní přístup** = víceúrovňový, se zapojením různých aktérů, vyjednávání konsensu, využívání mnoha metod
- **Zodpovědnost, sdílená zodpovědnost**
- **Reflektivní praxe a celoživotní učení**

Komunitní sociální práce se cíleně řídí a dle situace diferencovaně aplikuje zejména následující principy dobré praxe:

- **Participace a vlastnění procesu i výsledků (process and impact management)**
V celém procesu komunitní práce musí být vytvořeny podmínky pro participaci členů komunity. Participace se rozvíjí postupně na základě motivace, aktivizace a nových zkušeností lidí, díky posílení jejich sebedůvěry, prohlubujícímu se vztahu důvěry vůči komunitnímu pracovníkovi a ostatním lidem a zkušenostem z procesu dosahování společných cílů.
- **2. Etické zacházení s mocí, vlivem a získanými výhodami**
Komunitní pracovník získává vysoce specifické postavení tím, že je vpuštěn do osobní sféry členů komunity, jejich domovů a rodin, jejich nadějí a možností. To mu dává velkou moc. Je záležitostí etiky, že s komunitou zachází s respektem a přijetím, na bázi rovnosti, bez diskriminace, s uznáním preferencí a hodnot členů komunity. Jedná důvěryhodně, ve prospěch komunity jako celku a na základě dohody s komunitou, spolehlivě a transparentně.

Indikátory dobré praxe ve vztahu k zajištění participace:

- Všichni členové komunity mají dostatek informací o procesu a plánovaných/očekávaných výsledcích
- Minimálně každý segment či podskupina komunity má prostor pro aktivní zastoupení ve všech procesech demokratického rozhodování a plánování toho, jakým směrem a jakou rychlostí se v reálném rámci bude vyvíjet proces změny a jaké výsledky změny jsou pro ně žádoucí; participace není jen pasivní účastí na komunitním organizování, ale musí být vytvořeny podmínky pro možnost ovlivňovat rozhodování ve všech fázích práce a celkové směřování společné práce
- Každému členu komunity musí prokazatelně být umožněn aktivní podíl na komunitní práci (včetně práva nesouhlasit) a „vlastnění“ procesu i výsledků komunitní práce, nakolik chce a dle svých schopností může se do komunitní práce zapojit

B.2 Komunitní centra

Komunitní centra = centra začleněná do běžné komunity. Cílovou skupinou je komunita a její členové (tj. nejen osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené, tak i další členové komunity).

Vznik komunitního centra je součástí procesu realizace a rozvoje komunitní (sociální) práce v území. Členové komunity jsou aktivně zapojeni/participují na všech fázích vzniku a fungování komunitního centra od plánování jeho vzniku, rozhodování o jeho podobě, jeho budování, řízení a zajištění běžného provozu, vyhodnocení funkčnosti a efektivity.

Komunitní centrum slouží jako veřejný prostor pro uskutečňování aktivit komunitní (sociální) práce. Aktivity realizované v rámci komunitního centra naplňují hodnoty a principy komunitní (sociální) práce, které jsou formulovány v zakládacích dokumentech komunitního centra či jinak veřejně deklarovány (principy aktivizace, participace, uschopňování, zplnomocnění, kolektivní spolupráce, sdílení zodpovědnosti atd.). Konkrétní podobu aktivit/programu/dění v komunitním centru utváří cílová skupina podle vlastních potřeb a zájmů s cílem zlepšit sociální situaci nejen jednotlivců, ale i komunity jako celku. Komunitní centrum by mělo být neutrálním a otevřeným prostorem, který umožňuje lidem scházet se, společně vytvářet aktivity a řešit sdílené problémy.

Činnost komunitního centra **musí mít vždy přímou vazbu na sociální začleňování nebo prevenci sociálního vyloučení osob**. Musí být koordinována a zastřešena minimálně jednou osobou s odbornou způsobilostí **sociálního pracovníka** podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, popř. dalšími odbornými pracovníky, pokud to vyžaduje daný druh aktivity. Role sociálního pracovníka a dalších odborných pracovníků působících v komunitním centru a rozsah jejich činnosti (výše pracovního úvazku) musí být vymezena s ohledem na naplňování hodnot a principů komunitní (sociální) práce a vzhledem k charakteru aktivit a celkového dění v komunitním centru.

Aktivity realizované v komunitním centru mohou navazovat na poskytování základních činností registrovaných poskytovatelů sociální služeb podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, avšak **nenahrazují poskytování sociálních služeb**. Je nezbytné vždy jasně oddělit aktivity a programy realizované v komunitním centru od poskytování registrované sociální služby.²

Primárním cílem fungování komunitního centra je vytvořit prostor pro mobilizaci zdrojů uvnitř komunity. Sekundárním cílem pak je pomáhat řešit problémy místní komunity a do jejich řešení zapojit všechny strany, kterých se tyto problémy dotýkají. Budování komunitního centra je snazší tam, kde jsou již alespoň někteří členové komunity připraveni převzít aktivní roli při řešení společných problémů. Tam, kde tato připravenost členů komunity není dostatečná, je vhodné prostřednictvím komunitní (sociální) práce nejprve aktivizovat členy komunity a motivovat je k zapojení a spolupráci.

Vedle aktivit přispívajících k řešení sociálních problémů komunity a jejích členů mohou komunitní centra realizovat doplňkově také:

- a) **Kulturní/multikulturní aktivity** realizované „samosprávně“, tj. sebe organizované členy komunity (např. divadelní představení na téma řešení domácího násilí či nástrah a pastí bezdomovectví, výstava fotografií mládeže místní komunity na téma „Jak si představuji svoje budoucí povolání“, filmové kluby, specifická podpora členů komunity z pohledu kulturní identity, sebevědomí a překonávání traumat apod.)
- b) **Výchovně/vzdělávací aktivity** (např. komunitní knihovny, doučování, motivační semináře pro mládež zaměřené na budoucí uplatnění na trhu práce, výchova k občanství, podpora zvyšování dovedností pracovat s místní komunitou atd.)

² Například nízkoprahové zařízení pro děti a mládež podle § 62 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, není komunitním centrem. Pokud však takový druh sociální služby v obci existuje, může mezi ním a komunitním centrem fungovat smysluplná spolupráce, ze které budou moci těžit jak klienti dané sociální služby, tak i další členové komunity zapojení do realizace aktivit v komunitním centru, poťazmo celá komunita.

- c) **Aktivity neformálních skupin veřejnosti a občanských iniciativ** vzniklých na základě zplnomocňujících metod práce směřujících k řešení místních problémů (např. občansky vedené procesy a projekty, rozvoj zájmových skupin a sítí v sousedstvích přinášející pomoc místním občanům v řešení potřeb a problémů ovlivňujících kvalitu jejich života s dopadem na sociální začleňování a vstup na trh práce, podpora místních lídrů/autorit z řad členů komunity apod.)
- d) **Environmentální aktivity a podpora jejich využití** (např. aktivity zaměřené na zvelebování životního prostředí komunity, sběr odpadků, společná kultivace veřejných ploch, komunitní zahrada, komunitní dílna, komunitní doprava³ atd.)
- e) **Aktivity podporující zapojování cílových skupin do dobrovolnické činnosti** (péče potřebným spoluobčanům na bázi sousedské či generační výpomoci, podpora mezigeneračního setkávání, soužití a spolupráce, dobrovolnické komunitní kluby jako prevence sociálního vyloučení, komunitní kavárna či jídelna, sbírka jídla či potřeb pro domácnost, bazar, sociální šatník a pomoc v nouzi atd.)

Také u těchto doplňkových aktivit musí být v žádosti o podporu jednoznačně popsán jejich vliv na sociální začleňování osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených a dalších členů komunity. Těžištěm všech aktivit uskutečňovaných v komunitním centru je vždy přímá podpora cílových skupin. Nelze podporovat projekty, v nichž významnou část nákladů představuje nákup zařízení a vybavení nebo nákup služeb bez přímé vazby na sociální začleňování osob.

2) Podpora aktivit zaměřených na pečující osoby a podporu neformální péče

Aktivity zaměřené na podporu **pečujících osob a neformální péče** (tj. péče poskytovaná osobě závislé v rámci rodin nebo komunit osobami blízkými - rodinnými příslušníky, příbuznými nebo známými) a **sdílené péče** (tj. kombinace péče poskytované profesionálními poskytovateli a neformálními pečovateli), včetně rozvoje **domácí paliativní péče** (terénní mobilní týmy, vzdělávání a poradenství pro osoby pečující apod.). Dle kvalifikovaných odhadů je významná část péče o osoby závislé na péči jiné fyzické osoby poskytována rodinnými příslušníky nebo jinými pečujícími. Podporovány budou zejména **podpůrné služby určené pro pečující osoby** - sociální práce, psychoterapeutická podpora, edukace a specifické poradenství v oblasti kombinování formální a neformální péče, možností využívání podpůrných sociálních služeb, jednání s úřady, organizace a pomoc při zvládnání přímé péče (supervize, odborné techniky přímé péče), pomoc se zajištěním péče o domácnost (nejedná se o pomoc s úklidem, praní prádla, zajištění stravy, apod.), řešení finanční situace, rozšíření kvalifikace, kombinování péče se zaměstnáním, či s návratem na trh práce po ukončení péče, právní poradenství, dále zajištění podpory pečující osoby ze strany sociálních pracovníků obcí, úřadů práce a nemocnic (zvyšování personální kapacity sociálních pracovníků, kteří mohou pečujícím osobám poskytnout podporu a poradenství, zřízení pozice koordinátora podpory, tj. sociálního pracovníka na obcích, který bude pomáhat pečujícím osobám zajistit vše potřebné pro svou činnost, zvyšovat kompetence a znalosti pečujících osob pro řešení problémů spojených s péčí o osobu závislou atd.). Cílem je zmírnění znevýhodnění pečujících osob na trhu práce, které je spojené s poskytováním neformální péče, rozvoj vzájemné provázanosti a sdílení péče mezi formálními poskytovateli, neformálními pečovateli a službami zaměstnanosti, a zvýšení informovanost pečujících osob o svých možnostech.

³ Například sdílení kol a jejich údržba (projekt rekola viz. www.rekola.cz) apod.

3) Podpora přístupu osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených k bydlení - rozvoj a podpora sociální práce jako nástroje zprostředkujícího přístup k adekvátnímu bydlení a jeho udržení; podpora koordinace aktivit na místní úrovni za účelem udržení nebo zprostředkování odpovídající formy sociálního bydlení pro osoby vyloučené z bydlení nebo po ztrátě bydlení

Jedná se o propojování podpory v oblasti bydlení, zaměstnání, sociální práce a zdravotní péče; podporu partnerských projektů v sociální oblasti propojující různé úrovně veřejné správy a další instituce; posilování informovanosti a efektivní komunikace o problematice sociálního vyloučení u všech relevantních aktérů; podporu plánování sociální bytové politiky obcí; vznik a rozvoj nástrojů sociálního začleňování jako prevence prostorového vyloučení, vzniku sociálně vyloučených lokalit a bezdomovectví.

Podporované aktivity se týkají **řešení problematiky bydlení prostřednictvím:**

- podpory sociální práce s klienty - preventivní, následné a doprovodné služby pro osoby ohrožené ztrátou bydlení,
- podpory nových metod sociální práce zaměřených na prevenci ztráty bydlení a znovu začlenění do bydlení,
- podpory programů prevence ztráty bydlení (prevence vyloučení z bydlení) a znovu začlenění do bydlení, aktivit k zabránění nedobrovolnému vystěhování osob z bydlení – posilování právní a finanční gramotnosti osob ohrožených předlužeností, finanční plánování a řešení zadluženosti, zvyšování příjmů, snižování dluhů na bydlení, dluhové poradenství, zvyšování sociálních a profesních dovedností a kompetencí v oblasti hledání a udržení stabilního zaměstnání, jednání s institucemi atd.
- podpory participativních metod využívajících spoluúčasti klientů na rozhodování a realizaci aktivit (např. institut domovníka dle metodického podkladu Ministerstva vnitra ČR viz <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-metodicky-doporuceni-vyzvy-programu-prevence-kriminality-na-rok-2015.aspx> v části H, klientské domovní samosprávy);
- podpory zavádění case managementu a jiných forem koordinace,
- podpory zvyšování sociálních kompetencí vzhledem k udržení bydlení, bezproblémového užívání bytu a přijetí adekvátního bydlení jako důležité hodnoty, podpory ekonomického a ekologického životního stylu (omezení plýtvání, hospodárný životní styl), síťování a multidisciplinární spolupráce atd.
- podpory aktivit podporujících mimosoudní způsob řešení konfliktů v oblasti bydlení, pracovně-právních vztahů apod. (programy finančně dostupné mediace, postupného splácení služeb profesionálních advokátů a mediátorů, bezplatná právní pomoc při zadlužení a v oblasti prevence sociálního vyloučení zaměřená na problematiku pracovně-právních vztahů, bydlení, exekucí apod.).

V případě aktivity institut domovníka je nutné u žadatelů uvedených v bodě 3.3 výzvy (mimo bod c)⁴) doložit kladný souhlas obce s předkládaným projektem – viz. příloha č. 1 výzvy jako vzor.

Podpora není určena na investice do sociálního bydlení (rekonstrukce, modernizace, nákup dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku), vybavení bytů (umyvadlo, sprcha, vana, WC, kuchyňská linka, varná deska, trouba, apod.), na opravy a údržbu (a to ani v rámci křížového financování), na nájemné a kauce atd. Aktivity musí být vždy zaměřeny na přímou podporu cílové skupiny osob (klientů), nikoli pouze na vytváření nástrojů a systémů sociálního bydlení. Projekty, jejichž součástí bude i vytváření nástrojů a systémů sociálního

⁴ Kladný souhlas obce se nedokládá v případě, kdy žadatelem je přímo obec.

bydlení, budou vždy pilotními, aktivity musí mít primárně přímý dopad na cílové skupiny osob (klientů).

4) Podpora osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených k přístupu k zaměstnání a jeho udržení

Podpora směřuje k ohroženým skupinám na trhu práce, zejména starším osobám (55+), mladistvým, mladým a absolventům (25/30), rodičům s malými dětmi (zejména předškolního věku) a zejména ženám, osobám s nízkou kvalifikací a osobám ohroženým sociálním vyloučením.

Podpora aktivit směřující ke vstupu a udržení se na trhu práce (mimo nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, které nejsou v rámci této výzvy podporovány) – jedná se zejména o odpovídající poradenské a podpůrné služby, které mohou být realizovány i prostřednictvím zapojení nestátních neziskových organizací do poskytování komplexních poradenských služeb.

Podpora aktivit směřující k podpoře mladým lidem ze sociálně znevýhodněného prostředí při vstupu do samostatného života po ukončení nebo i v průběhu jejich vzdělávání (zejména pokud pocházejí ze sociálně znevýhodněného prostředí, náhradní rodinné péče nebo ústavní péče, tj. školských zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popř. jiných zařízení pro péči o děti a mládež). Lze podpořit činnosti zaměřené na podporu fungování cílové skupiny v přirozeném sociálním prostředí a podporu v jejím začlenění se do běžného života a na trh práce. Aktivity zohledňují specifické potřeby cílové skupiny těchto osob (sociálně znevýhodněné prostředí, předchozí ústavní péče nebo náhradní rodinná péče apod.).

Aktivity musí být zaměřené na podporu fungování cílové skupiny v přirozeném sociálním prostředí a podporu v jejím začlenění se do běžného života a na trh práce a musí zohledňovat specifické potřeby cílové skupiny těchto osob (sociálně znevýhodněné prostředí, předchozí ústavní péče nebo náhradní rodinná péče apod.).

5) Podpora osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených prostřednictvím dalších začleňujících veřejných služeb

A. Programy prevence sociálně patologických jevů, prevence kriminality a veřejného pořádku

Jedná se o asistenty prevence kriminality, romský mentoring, preventivní programy pro mladé osoby 15+ apod.

V případě podpory asistentů prevence kriminality budou podporovány aktivity projektů, které budou v souladu s Metodikou výběru, přípravy a činnosti asistentů prevence kriminality vydané Ministerstvem vnitra ČR viz. <http://www.mvcr.cz/clanek/metodika-vyberu-pripravy-a-cinnosti-asistentu-prevence-kriminality.aspx> a <http://www.mvcr.cz/clanek/seznam-metodicky-doporuceni-vyzvy-programu-prevence-kriminality-na-rok-2015.aspx> v části C3.

V této výzvě nebudou podporovány rekvalifikační kurzy vztahující se k projektům, které podporují asistenty prevence kriminality, do projektu vstupují již proškolení asistenti prevence kriminality (APK), nebude podporováno vstupní vzdělávání APK, pouze průběžné vzdělávání APK.

Programy prevence sociálně patologických jevů mohou směřovat do podpory CS Osoby ohrožené domácím násilím.

B. Podpora služeb pro osoby po výkonu trestu

Programy pro osoby opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody, pro osoby ve výkonu trestu, pro osoby s alternativními tresty (pachatelé trestné činnosti), programy zaměřené na pachatele domácího násilí, s cílem předcházení jejich dalšího násilného chování (programy sociálního výcviku a rozvoje sociálních a osobních dovedností s cílem sociální integrace, nalezení zaměstnání, psychologické poradenství atd.), resocializační a probační programy⁵ pro osoby s alternativními tresty a opouštějící zařízení pro výkon trestu odnětí svobody apod.

C. Podpora služeb pro osoby závislé nebo závislostí ohrožené a pro jejich rodinné příslušníky

Aktivity a programy sekundární a terciární prevence pro osoby ohrožené závislostmi (včetně patologického hráčství), osoby závislé na návykových látkách a pro jejich rodinné příslušníky, mimo zdravotnické služby a péči (programy zaměřené na minimalizaci zdravotních a sociálních rizik u osob užívajících drogy nebo drogou ohrožených a rizik spojených s hazardním hraním, svépomocné a aktivizační programy atd.).

6) Podpora služeb pro ohrožené děti a rodiny a podpora směřující k obnovení narušených funkcí rodiny

V rámci této aktivity budou podporovány:

- programy a aktivity v oblasti sociálně-právní ochrany dětí zaměřené na prevenci a vyhledávání ohrožených dětí, vytváření metodik pro identifikaci a vyhledávání ohrožených dětí, nastavování spolupráce s dalšími subjekty (školská zařízení, lékaři, ústavní zařízení, poskytovatelé služeb a další), vytváření a podpora místních týmů pro ohrožené děti, nastavení krizové spolupráce,
- programy a aktivity v oblasti sociálně-právní ochrany dětí zaměřené na preventivní služby na podporu rodiny, aktivity směřující k obnovení narušených funkcí rodiny a vedoucí ke stabilizaci rodiny, preference komplexních služeb, propojování s dalším poradenstvím (dluhy, bydlení, zdraví) za aktivní účasti rodiny (participativní sociální práce),
- aktivizační, asistenční a motivační programy pro ohrožené rodiny a děti (na podporu rodičovských kompetencí, praktických dovedností ve vztahu ke vzdělávání dětí a motivaci dětí ke vzdělávání, péče o domácnost, dělení a nastavování rolí při péči o zajištění chodu rodiny a domácnosti, získávání základních sociálních a dovedností ve vztahu k péči o děti, k výchově dětí a ke vzdělání), jejichž cílem je předcházet ohrožení dětí v rodině nebo stabilizovat situaci v rodině,
- asistenční, nácvikové a odlehčovací činnosti vedoucí ke stabilizaci a fungování rodiny, služby pro ohrožené děti se specifickými potřebami, např. rodiny s jedním pečujícím rodičem, rodiny s dětmi s postižením, vícečetné rodiny,
- podpora rodinám, jejichž děti jsou aktuálně umístěny mimo rodinu nebo jim takové umístění hrozí, zejména zajištění kontaktu dětí s rodiči, náhradní péče a práce s rodinou, komplexní intenzivní práce s rodinou (posílení rodičovských kompetencí, stabilizace rodinného prostředí, zprostředkování další odborné pomoci –

⁵ Jedná se pouze o programy akreditované Ministerstvem spravedlnosti ČR.

psychologická, právní, dluhová, apod.), podpora informování dítěte a zajištění jeho názoru, zvláštní důraz na ochranu práv dítěte (součástí mohou být také edukativní programy, praktické nácviky spojené s návratem dítěte do rodiny apod.).

7) Podpora aktivit pro cílovou skupinu migranti ⁶

Podpora se týká aktivit zaměřených na oblast legální migrace. Jedná se především o cizince z třetích zemí (mimo EU, země EHP a Švýcarska) případně i EU cizinců, kteří dlouhodobě legálně pobývají na území České republiky, případně se jedná i o držitele mezinárodní ochrany (azylanti a osoby požívající doplňkové ochrany) a žadatele o mezinárodní ochranu.

Zaměření podporovaných aktivit:

- podpora terénní sociální práce (streetwork), právního poradenství,
- výuka češtiny nad úroveň A1, která by cizincům umožnila aktivní uplatnění ve společnosti a na trhu práce,
- podpora aktivit zaměřených na seznamování cizinců s právy a povinnostmi obyvatel ČR a s možnostmi aktivní participace na veřejném životě, zejména na lokální úrovni (podpora občanské gramotnosti a plné orientace cizinců do společnosti),
- podpora obcí v oblasti integrace cizinců na lokální úrovni (týká se obcí s významným počtem cizinců, podpora při vytváření integrační strategie), podpora komunitní sociální práce a komunitních center (popis aktivit viz bod 1 B),
- podpora služeb interkulturních pracovníků, komunitních tlumočnicků, z řad cizinců k usnadnění a zkvalitnění komunikace mezi cizinci, institucemi a veřejností.

⁶ Vzhledem k probíhající koordinaci podpory činností mezi OP Zaměstnanost a Národním programem Azylového, migračního a integračního fondu či Státního integračního programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou bude sledována duplicita činností i projektů. Z toho důvodu bude možné v rámci výzvy podpořit ty žadatele a jejich projekty, které nezískaly podporu z Národního programu Azylového, migračního a integračního fondu či Státního integračního programu pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou na shodné činnosti.